

CHRISTOPHOR JOOSTEN, *Das Christkönigsfest. Liturgie im Spannungsfeld zwischen Frömmigkeit und Politik*, Tübingen 2002, 444 s.

Jest to imponujących rozmiarów rozprawa doktorska napisana na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Bochum (Ruhr-Universität), pod kierunkiem znanej liturgistki prof. Irmgardy Pahl.

W centrum uwagi znajduje się powstanie święta Chrystusa Króla Wszechświata, dyskusje wokół tej uroczystości związane z reformą kalendarza liturgicznego, analiza tekstów liturgicznych. Ta ostatnia obejmuje nie tylko teksty odnoszące się do Mszy świętej, ale także, co trzeba podkreślić na plus, Liturgii Godzin. Dodam, że tak powinny wyglądać opracowania dotyczące świąt czy uroczystości liturgicznych. Ustanowienie bowiem nowego święta obejmuje ustalenie daty, nazwy, podanie modlitw mszalnych i tekstów Liturgii Godzin.

Struktura pracy układa się następująco. Najpierw autor omawia Królestwo Chrystusa w tekstach roku liturgicznego, a szczególnie w okresie adwentu, Bożego Narodzenia i Epifanii, a następnie w okresie Wielkanocy: poczynając od Niedzieli Palmowej, poprzez Triduum Paschalne, na Wniebowstąpieniu kończąc. Oddzielnie potraktowana jest uroczystość Wszystkich Świętych oraz tzw. święta idei, do których zaliczono uroczystości Ciała i Krwi Pańskiej i Serca Pana Jezusa.

Rozdział drugi natomiast traktuje o kształtowaniu się idei społeczne-go królowania Chrystusa w pobożności XIX i XX w. Przypomina szereg czynników dotychczas mało albo wcale nie omawianych. Uwagi dotyczące pobożności obejmują szereg czynników. I tak autor wychodzi od encykliki Leona XIII *Annum arcanum* (1899), jako podstawy kształtowania się pobożności, omawia poświęcenie ludzkości Sercu Bożemu, wkład Piusa X,

Benedykta XIV, a także wpływ mniej dotychczas uwzględnianych czynników, jak np. (1) powstanie Towarzystwa Społecznego Królowania Chrystusa w Paray-le-Monial w 1879 (Société du Regne Social de Jésus Christ). Towarzystwo to założył jezuita Drewon i Hiszpan Sarachaga-Lobanoff. Celem tego towarzystwa było szerzenie kultu Serca Bożego ze szczególnym akcentem na prawo Jezusa do „królowania” w społecznościach; (2) założenie w Italii Società dei Festi Eucharistici – również przez jezuitę z Turynu Giovanniego Marię Sanna-Solaro, posiadające duży wpływ na rozwój kultu Serca Jezusa, z akcentem społecznym; (3) referuje wysyłane prośby, memoriały przez różne grupy biskupów do papieża, a także (4) poświęcenie się poszczególnych rodzin Bożemu Sercu.

W trzecim rozdziale czytelnik znajdzie szczegółowy opis ustanowienia święta Chrystusa Króla po szerokiej konsultacji całego Kościoła, która dokonywała się na międzynarodowych kongresach, zbieranie podpisów, poprzez prasę (encyklika *Ubi arcano* Piusa XI) oraz reakcje na ten fakt, także krytyczne.

Kolejne rozdziały omawiają mszalne i brewiarzowe teksty uroczystości, upowszechnianie się święta, jego „rozwój” wyrażający się w organizowaniu pielgrzymek, kongresów ku czci Chrystusa Króla, powstawaniu zgromadzeń zakonnych, stowarzyszeń chrześcijan świeckich, nadawanie świętynom tytułu.

Rozdział szósty informuje o dyskusji na temat uroczystości Chrystusa Króla, w wyniku której zmieniono tytuł i rangę święta. Brzmi ona: Uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata; przeniesiono obchód na ostatnią niedzielę roku liturgicznego oraz dokonano kilku zmian w tekstach biblijnych i euchologijnych. W rozdziale siódmym traktuje autor o pobożności związanej z uroczystością Chrystusa Króla Wszechświata na przykładzie Niemiec. Warto odnotować przyjęcie uroczystości Chrystusa Króla Wszechświata przez wspólnotę w Taizé oraz Luteński Kościół w Stanach Zjednoczonych.

Każdy z rozdziałów posiada swoje zwarte podsumowanie. Pracę zamyka szczegółowy wykaz bibliografii, wykaz osób-miejsc, śpiewów.

Pracę czyta się z zainteresowaniem i pożytkiem. Należy oczekiwać powstania analogicznej w środowisku polskim.